

VI.12. КРАЉ СТЕФАН УРОШ III ДЕЧАНСКИ

фреска из цркве Христа Пантократора у манастиру Дечанима, 1343, копија копирао Часлав Цолић, 1989

платно, темпера, 2,35 × 1,10 = 2,58 m

Натпис: с(вѣ)ты кра(ль) в(ого)мь просвѣщены стѣфанъ урош(ь) ·ѿ· хти(то)рь с(вѣ)т(аго) (х)рама (сег)о
Галерија фресака Народног музеја у Београду, инв. бр. 27_1338

Портрет српског краља Стефана Уроша III Дечанског насликан је на истакнутом месту, на јужној страни североисточног ступца наоса његове задужбине, цркве Христа Пантократора у Дечанима. Представа светог краља настала је 1343. након преношења његових моштију из првобитног саркофага из западног дела храма у кивот, дрвени ковчег испред олтарске преграде. На посмртном портрету Стефан Дечански је приказан на двобојној позадини: зеленој у доњем и тамноплавој у горњем делу, у полупрофилу, с нимбом око главе и моделом дечанског храма у рукама. Благо погнут и полуокренут надесно приноси га Христу, који га благосиља из сегмента неба. У горњем левом углу представе, покрај Стефана Дечанског је натпис: *Свѣиши краљ Бојом ѿросвѣиљени Свѣфан Урош Трѣћи, кийиѿор ової свѣиѿо храма*. Постављен на североисточном ступцу у наосу Дечана, портрет Стефана Дечанског чинио је целину са кивотом, односно обележавао место где су почивале његове мошти, што је било наглашено и текстом молитве прожетим есхатолошким садржајем, коју српски краљ упућује Господу. Она је исписана испод приказа модела храма и гласи: *прини вл(а)д(ы)ко г(оспод)н ѿ па[н]дократоре принос[ь] н моѣ м(о)леннѣ раба твоѣго стѣфана краља с(н)ѣ во приношъ цр(ь)ковъ в(о)ж(ь)ствънью съ с(ы)номъ монмъ краал[е]мъ стѣфаномъ въ(з)нраю*

на т(л)ѣ(н)[ъ]ноє дн тѣло стоє на(д)(ъ) гробомъ
скондъ и бою се страшнаго ти сѣднща к[ъ] тебѣ
припадаю вседръжителю пом(н)лвн мє въ д[ъ]нъ
сѣдннн (*Прими, Владико Госѡде, о Паниѡ-
крайѡре, ѡринос и моје мољење, раба ѡво-
јеї Сѡефана краља, јер ѡи ѡриносим цркву
божасѡвену са сином мојим краљем Сѡефа-
ном. Гледам на ѡройадливо ми ѡшло, сѡѡјеѡи
над ѡробом својим, и бојим се ѡвоѡ сѡрашноѡ
суда. Теби ѡрийадам, Сведржѡиѡљу, ѡмилиј
ме у дан судњи*).

Краљ Стефан Дечански је представљен као средовечан човек смеђе дуге косе, која пада низ леђа, и дуге тамне браде подељене у два шпицаста прамена. Његово лице, изражајних очију, танких обрва и бркова, дугог носа и малих уста, сликано је окером, док су јагодице, нос и чело изнад обрва благо осветљени. Српски краљ на глави носи

високу златну круну сачињену од доњег дела који се шири навише и горњег, полукружног са орфаносом на врху. Одевен је у владарску хаљину, тамни сакос дугих рукава украшен кружним бисерним мотивима. Око врата има златни манијакис, на рукавима перибрахционе и епиманике, док је лорос пребачен преко леве руке и постављен с доње стране пурпурном тканином. На доњем делу Стефанове хаљине је широки златни нашивак. На ногама краљ има црвене ципеле.

ЛИТЕРАТУРА: Ђорђевић, *Предсѡва Сѡефана Дечанскоѡ*, 35–43; Поповић (Д.), *Срѡски владарски ѡроб*, 111, сл. 19; Војводић, *Порѡреѡи владара, црквених достѡјансѡвеника и ѡлемиѡа*, 278–280, сл. 3; Тодић, Чанак-Медић, *Манасѡир Дечани*, 32–34, 419, сл. 21, 345.

ДРАГАНА ПАВЛОВИЋ